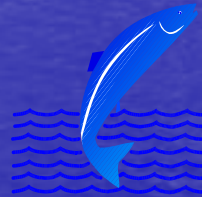

Vatnsgæði á Íslandi

Sigurður Guðjónsson

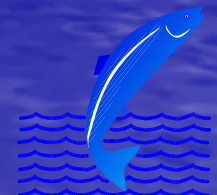

Dagur vatnsins 22. mars 2010

Vatnið

- Sameindin vatn H_2O er algengasta sameind jarðar
- 70 % af yfirborði jarðar er þakið vatni
- Vatn hefur merkilega eiginleika
- Hefur mikla varmarýmd– temprar hitabreytingar
- Þekkjum vatn sem gufu, vatn og ís
- Er eðlisþyngst við $4\text{ }^{\circ}\text{C}$ og ís flýtur
- *Vatn er nauðsynlegt öllu lífi*
- *Við erum að stóru leyti vatn*

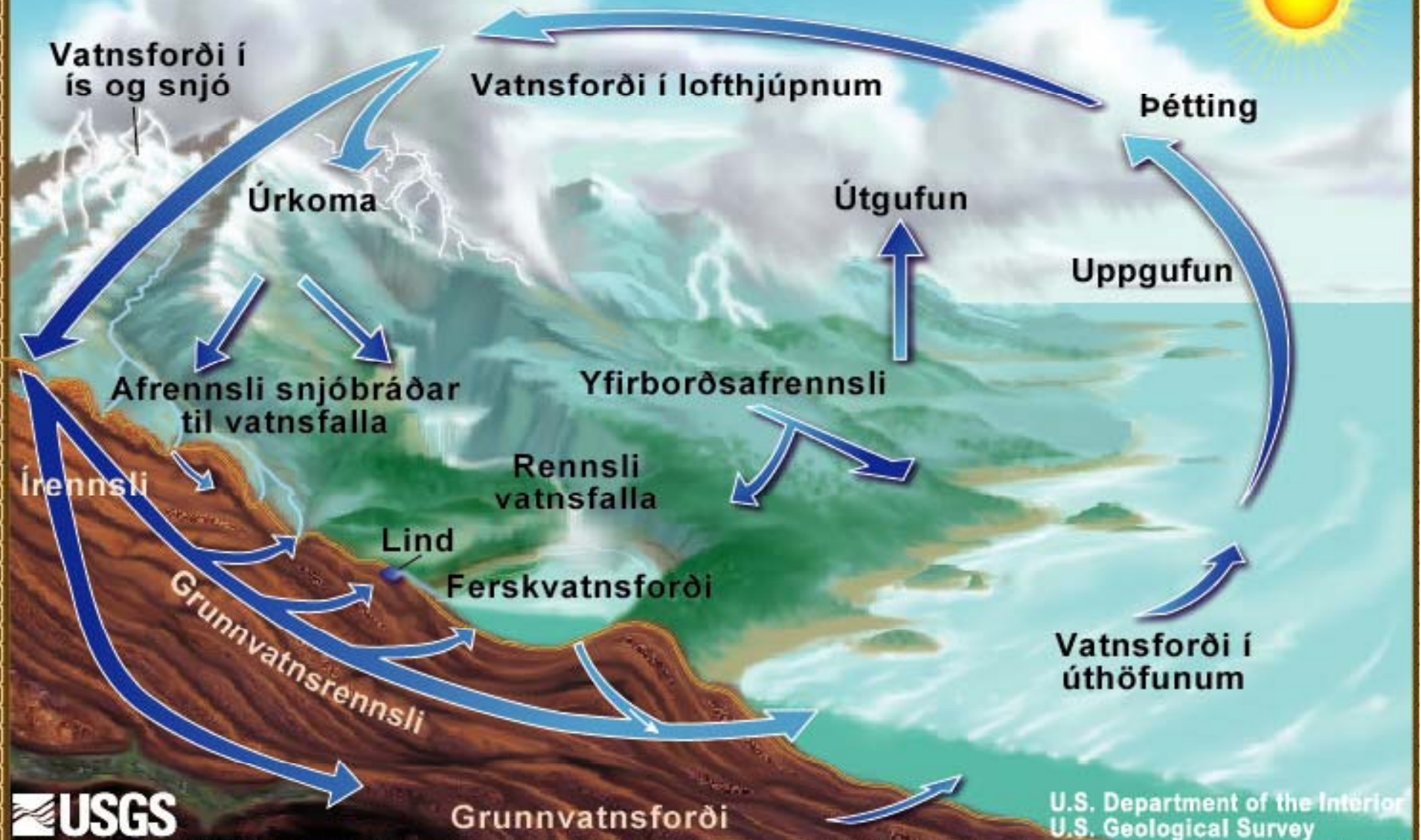

Blár hnöttur

Hringrás vatnsins

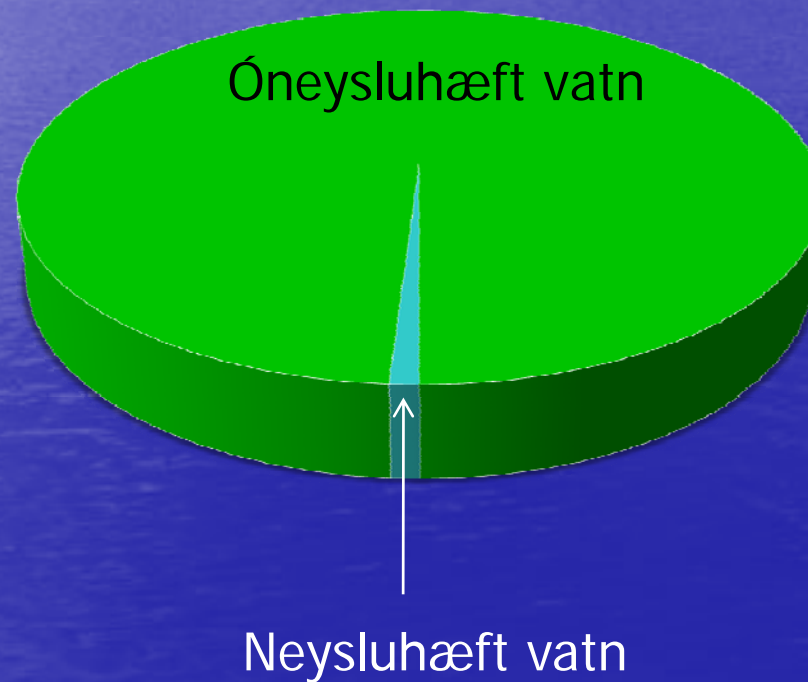

Vatnsforði jarðar

	Rúmtak 10 ¹⁰ km ³	%
Höfin	1370	97,25
Jöklar	29	2,05
Grunnvatn	9,5	0,68
Vötn	0,125	0,01
Jarðraki	0,065	0,005
Lofthjúpurinn	0,013	0,001
Ár og lækir	0,0017	0,0001
Lífríkið	0,0006	0,00004

Allt vatn jarðar

Neysluhæft vatn á jörðinni

Vatn er víða af skornum skammti

Ísland er vatnsríkt

Vatn á Íslandi reiknað sem meðaldýpi á allt landið

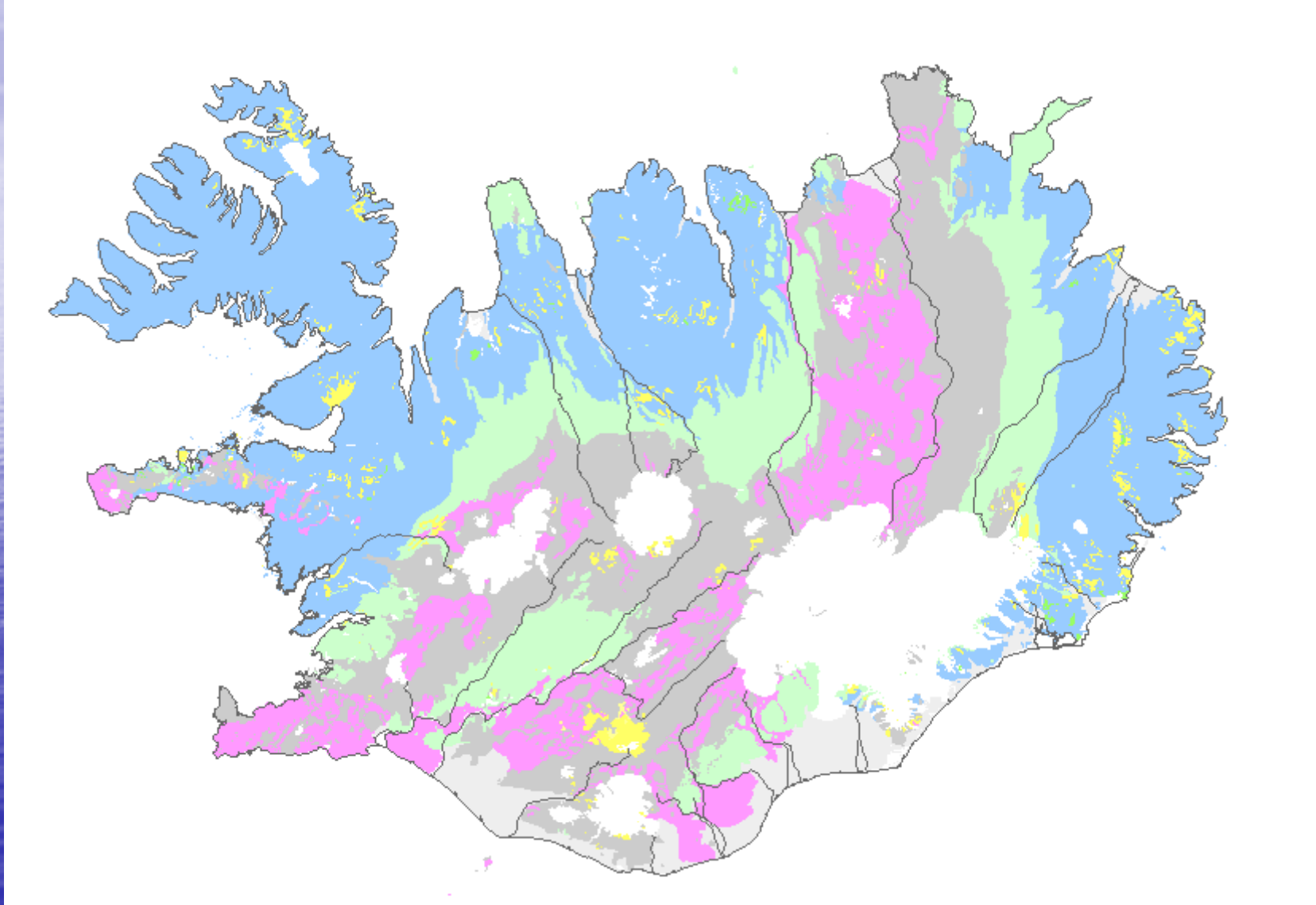
	Vatnsmagn (m)	Heimild
Grunnvatn	100	ÍSOR
Jöklar	30-40	Helgi Björnsson
Stöðuvötn	0,13	Veðurstofan
Lofthjúpurinn yfir landinu	0,007	Veðurstofan
Vatnsföll	0,005	Veðurstofan

Meðalafrennsli á landinu er um 55 l/s af km²

Hvað eða hver eru vatnsgæðin ?

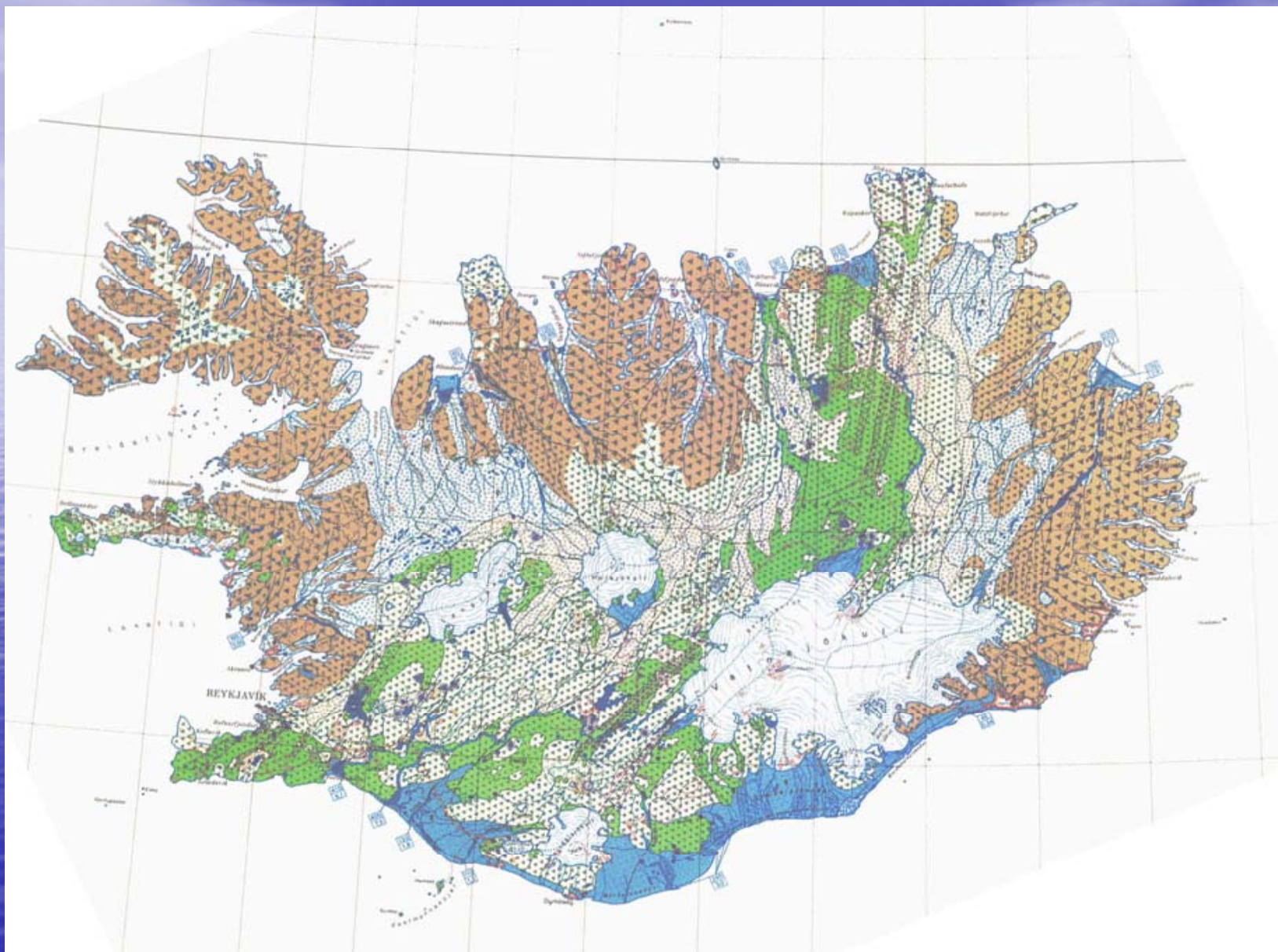
- Við notum vatn á margvíslegan máta
- Vatn nauðsynlegt fyrir allt líf
  - Sem neysluvatn og til matvælavinnslu
  - Til heimilisnota
  - Til íþróttaiðkunar – sund- ís- og snjóíþróttir
  - Í landbúnaði – vatn lykilatriði fyrir gróðurfar
  - Til orkuvinnslu
  - Til fiskeldis
  - Fiskveiðar

Jarðfræði Íslands

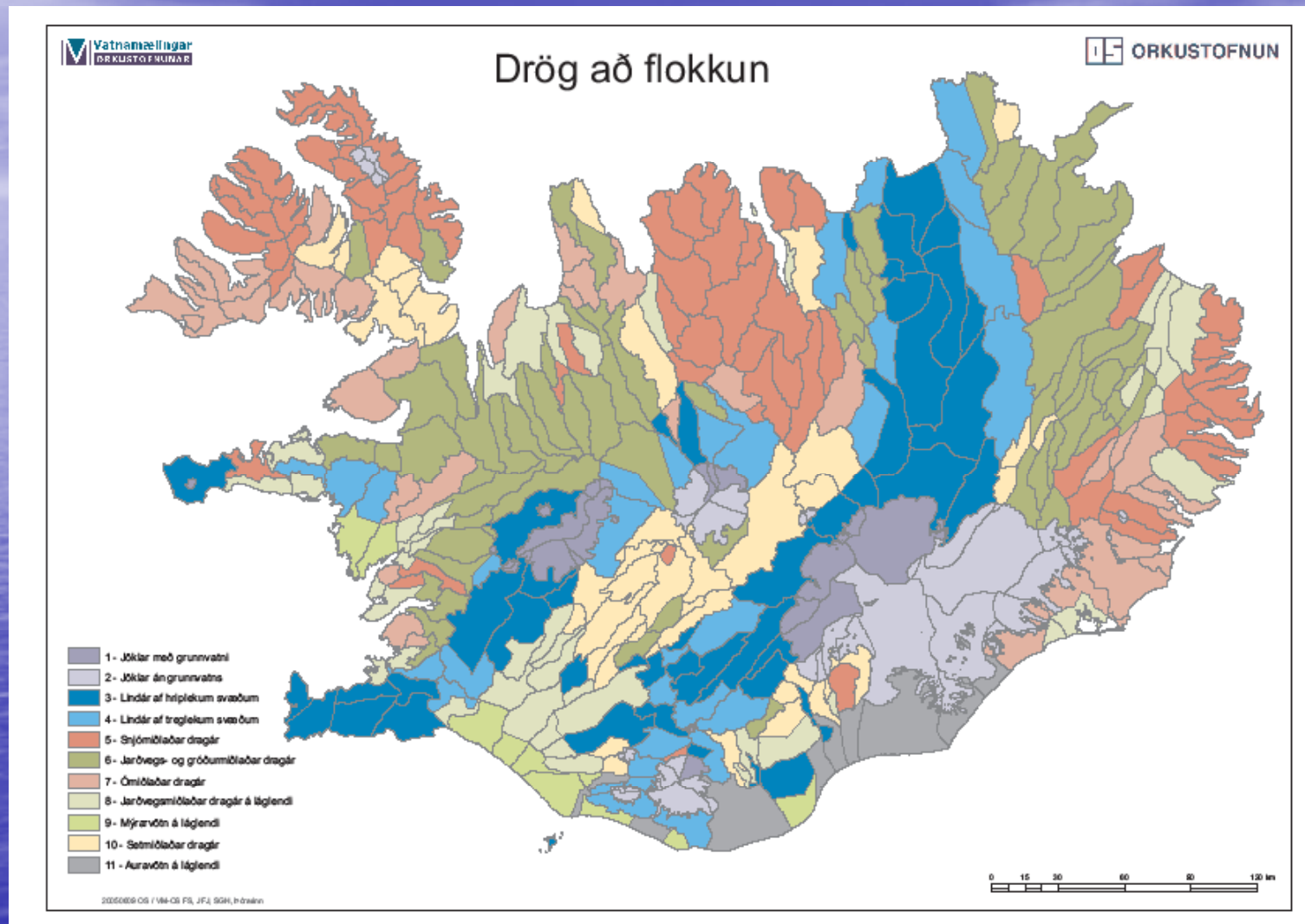

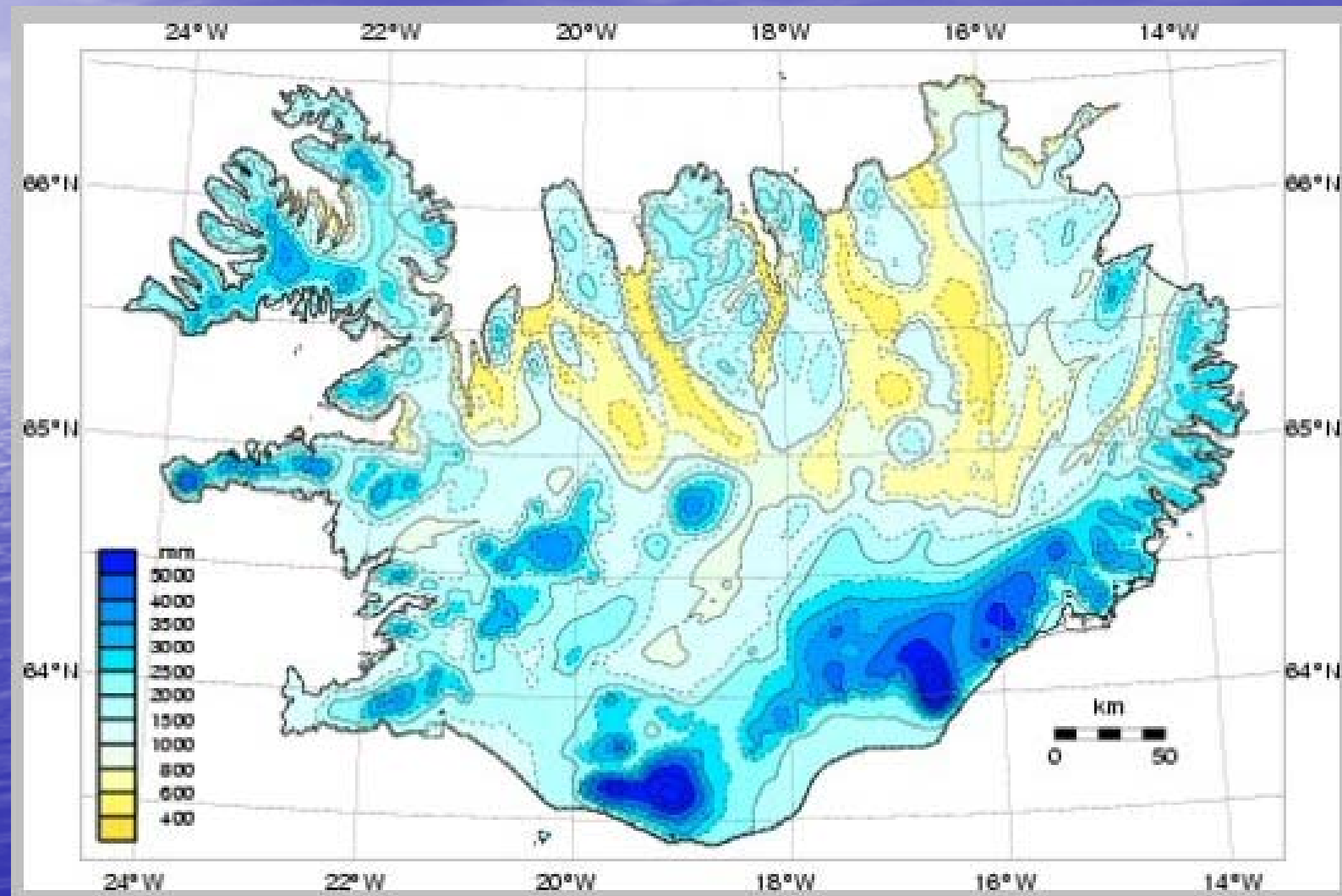
Vatnajarðfræði Íslands

Vatnafarsflokkun

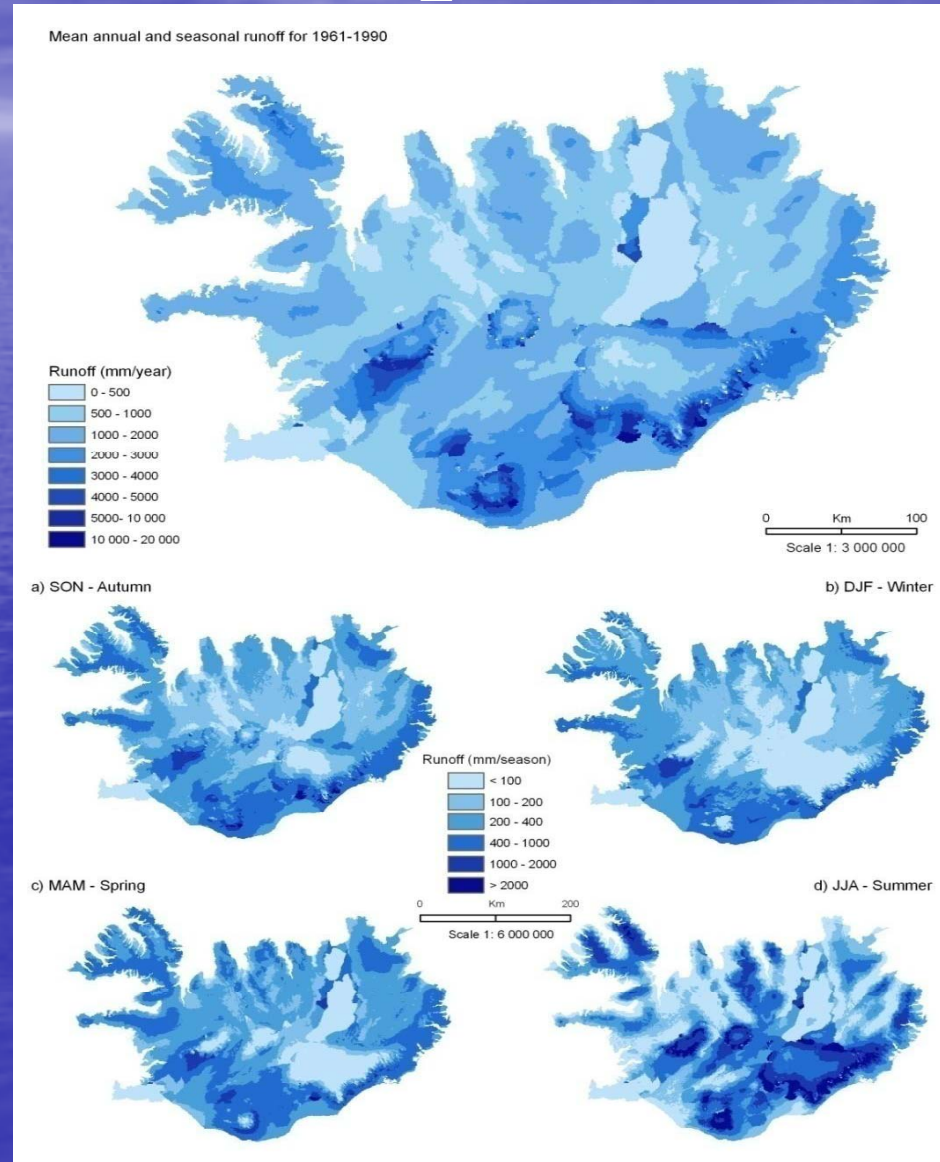

Úrkoma á Íslandi

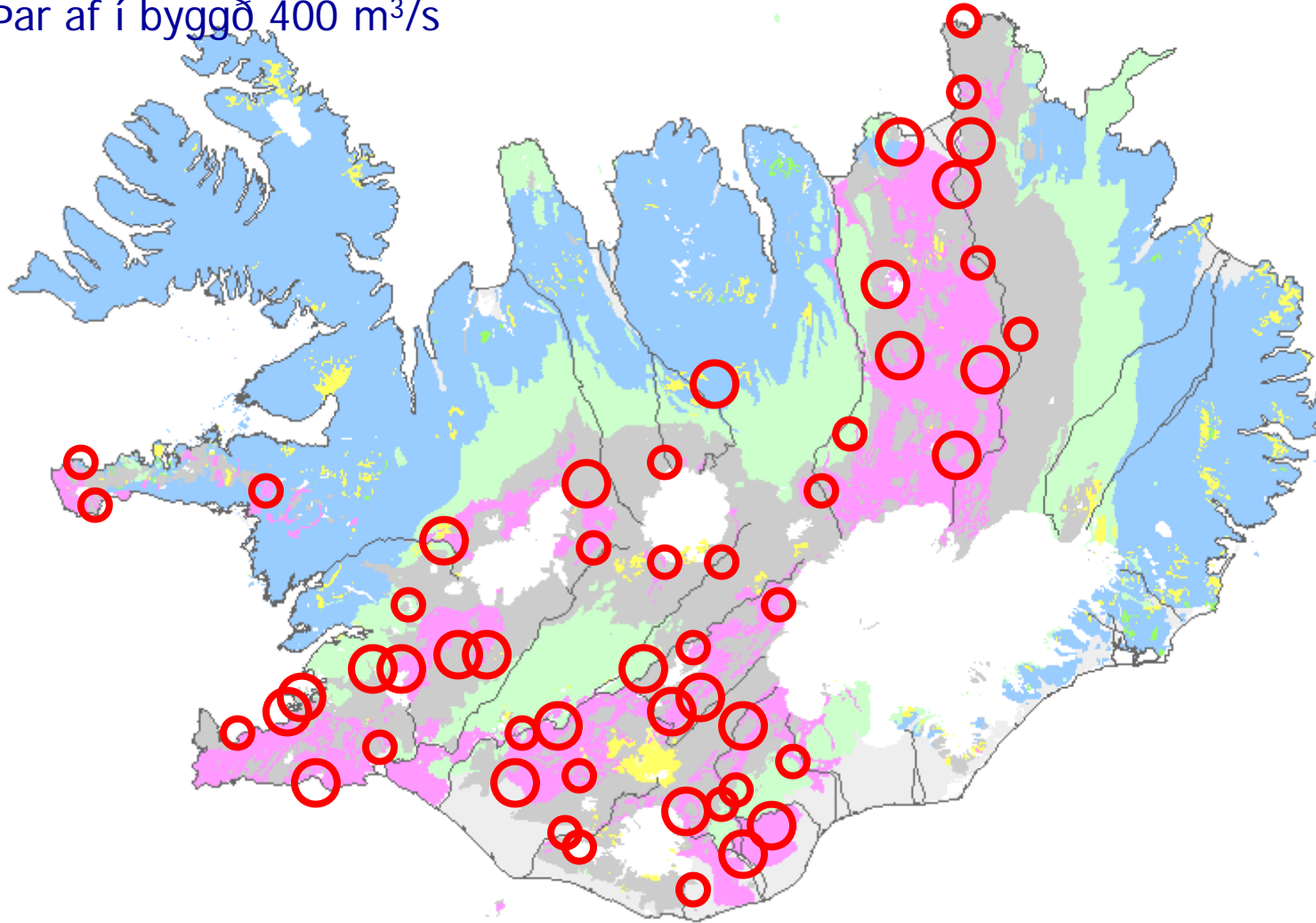

Afrennsli á Íslandi Úrkoma og vatnafar

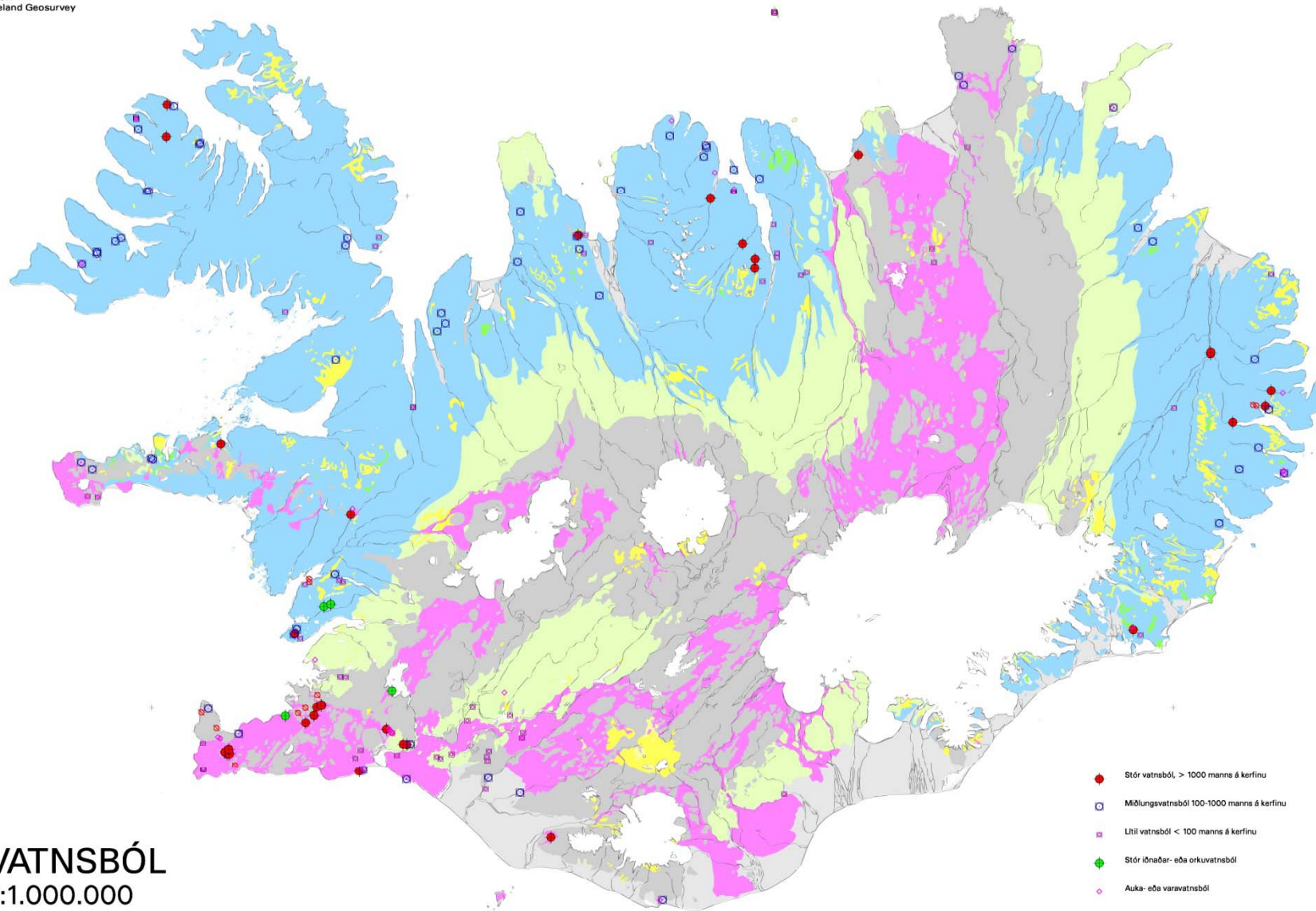
Stórar lindir og lindasvæði

Heildarafrennsli lindavatns $1000 \text{ m}^3/\text{s}$
Par af í byggð $400 \text{ m}^3/\text{s}$

 Lindasvæði $5 \text{ m}^3/\text{s}$

 Lindasvæði $1 - 5 \text{ m}^3/\text{s}$

VATNSBÓL

1:1.000.000

Á Íslandi eigum mikið og gott grunnvatn

- Stafar af jarðfræði landsins og tiltölulega mikilli úrkomu og lítilli uppgufun
- En grunnvatnsgeymarnir eru líka alveg sérlega viðkvæmir, mjög gegndræpt berg og þunnur jarðvegur

Vatnsveitur

Hellisheiðin og Hengilssvæðið dregur að sér mikla úrkomu, sem sígur í jörð og grunnvatn verður til. Það streymir burt í fjórar áttir:

Líklegasta besta vatn í heimi !

98%

af neysluvatni Íslendinga
er grunnvatn að uppruna

2%

er hreinsað yfirborðsvatn

Ekki sjálfgefið að svo verði alltaf.
Krefst fyrirhyggju og árvekni

Yfirborðsvatn STRAUMVÖTN

Á skrá eru yfir 5.000 vatnsföll, bæði aðalvatnsföll (um 900) og þverár.

Fjöldi	Stærð (km ²)
423	0 - 50
212	50 - 200
96	200 - 1.000
26	>1.000
757	

Yfirborðsvatn STÖÐUVÖTN

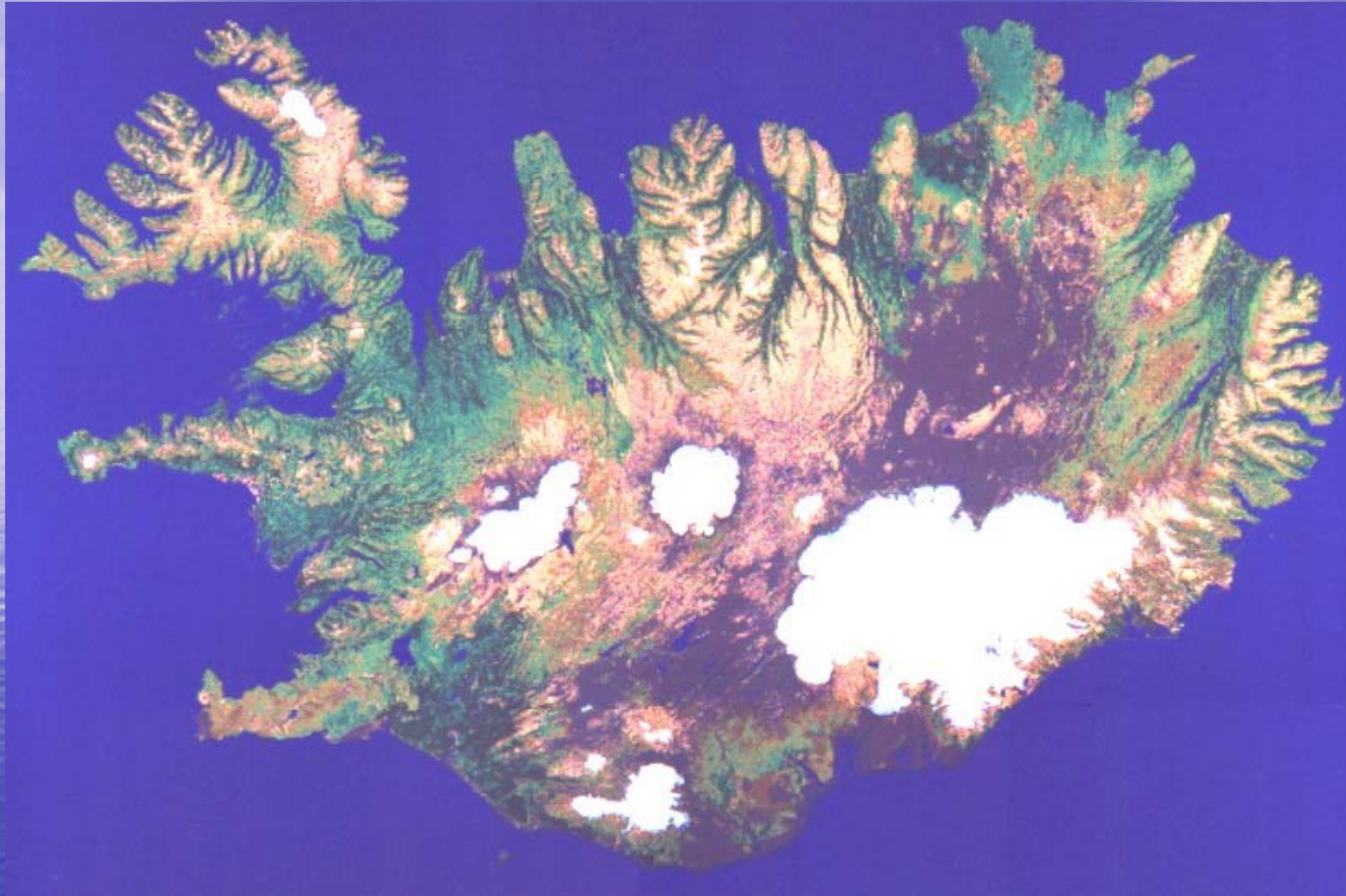

Stærðardreifing 1840 vatna

Byggt á vatnaskrá Vatnamælinga, þar eru skráð 2172 stöðuvötn

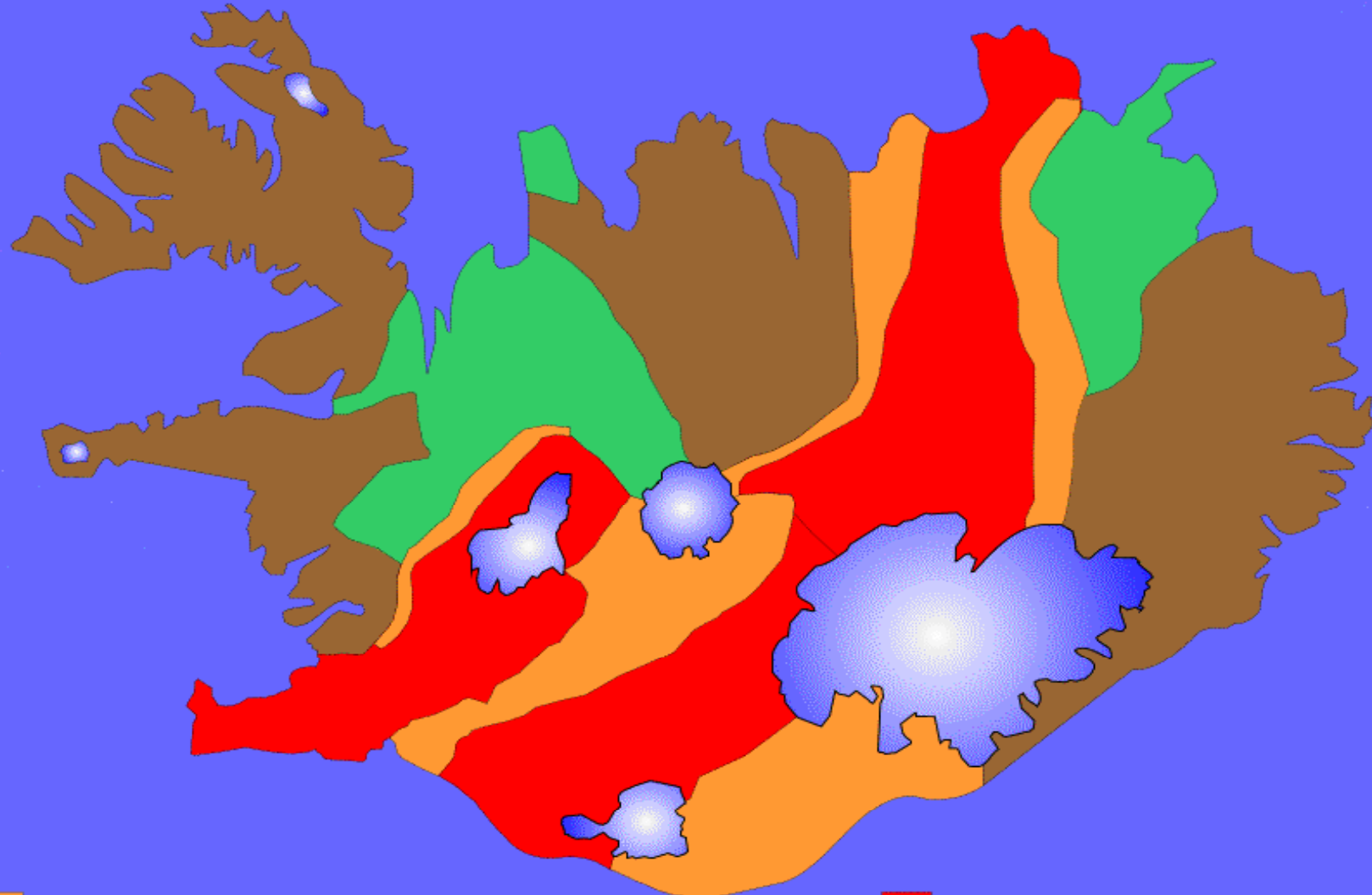
Flokkun	Fjöldi	%
> 10 km ²	17	1
5-10 km ²	14	1
1 - 5 km ²	162	9
0,1 - 1 km ²	1.648	90
0,01 - 0,1 km ²	~ 7.000	

Flokkar íslenskra vatnasviða

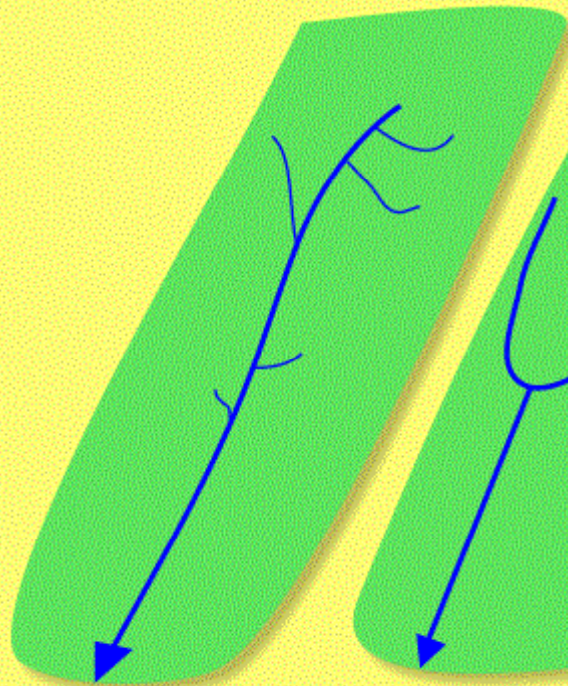

Orange: Dragár og vötn á móbergssvæðum
Brown: Dragár og vötn á blágrýtissvæðum

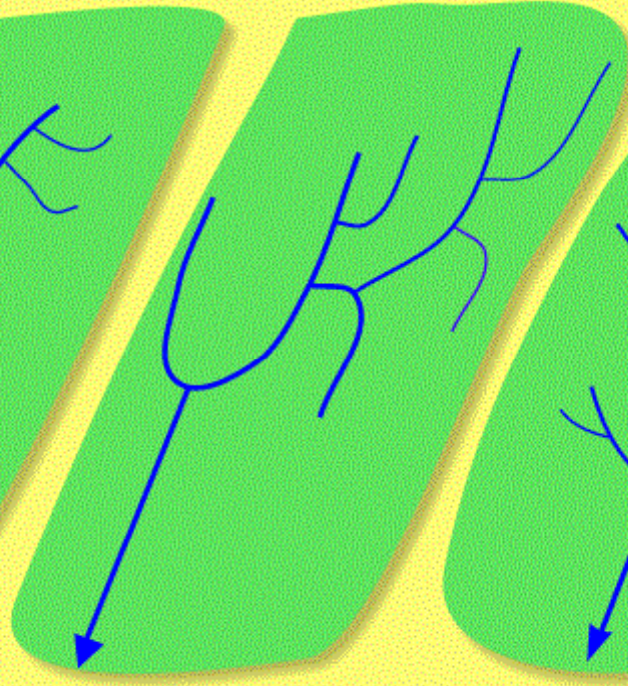
Red: Lindár og lindarvötn
Green: Heiðavotlendisár og vötn

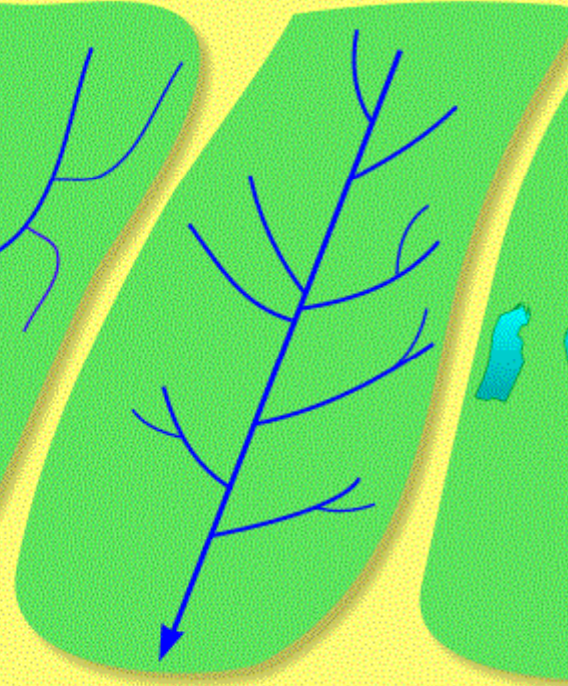
MISMUNANDI GERÐIR ÍSLENSKRA VATNASVÆÐA

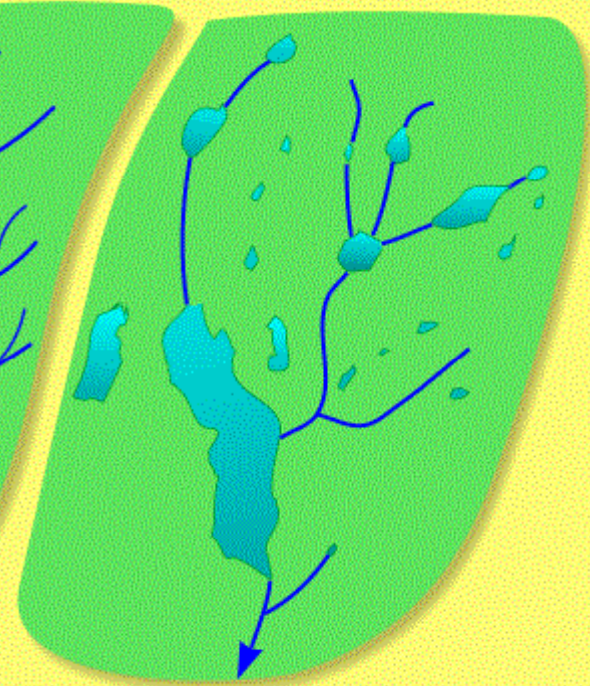
LINDÁ

DRAGÁ Á
MÓBERGS-
SVÆÐI

DRAGÁ Á
BLÁGRÝTIS-
SVÆÐI

HEIÐA-
VOTLENDISÁ

Stöðugleiki (rennsli) og frjósemi mjög breytilegur

Uppruni efna í vatni

- Yngri berggrunnur. Efni í vatni aðallega ættuð úr berggrunni N-takmarkandi fyrir framleiðslu. Hátt sýrustig
- Eldri berggrunnur. Efni í vatni aðallega ættuð úr jarðvegi og gróðri. Gróðurþekja og gerð gróðurs mikilvæg. P-takmarkandi fyrir framleiðslu. Miðlungs sýrustig

Lindár

Varmár

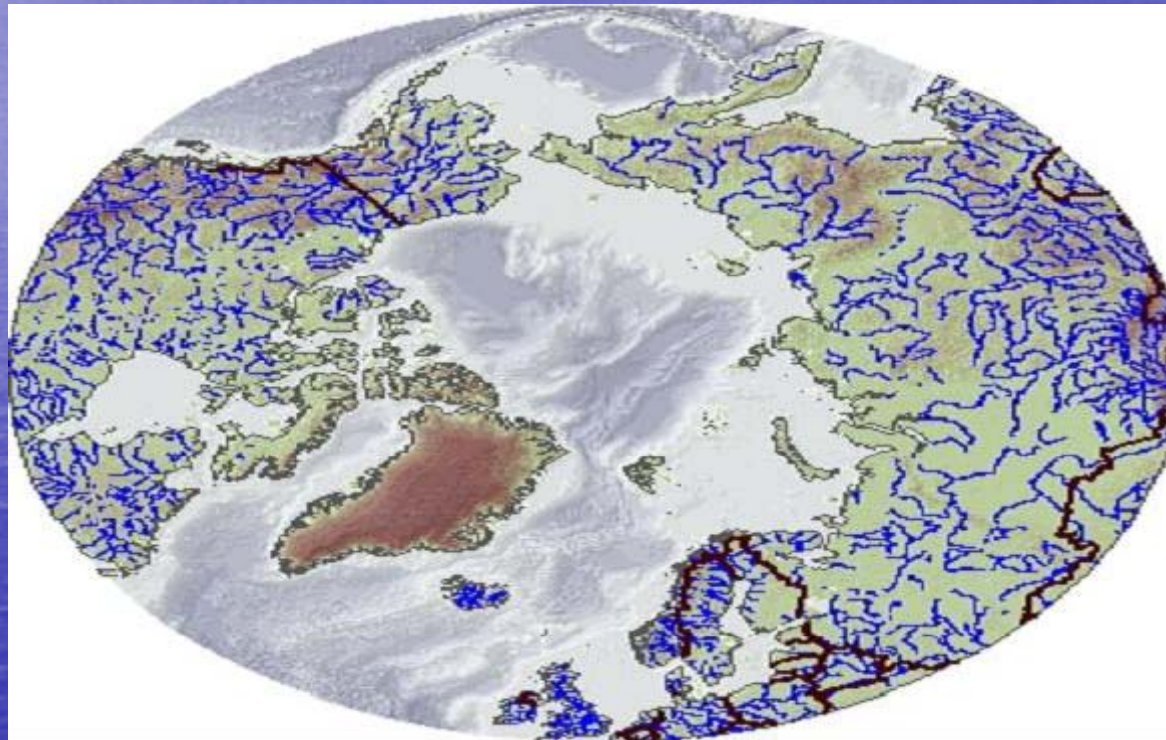

Ísland er úti í miðju hafi langt frá öðrum löndum. Stutt frá lokum ísaldar. Hér eru fáar tegundir. 5 tegundir ferskvatnsfiska

Íslenskar ár og vötn

- Fjölbreytilegt umhverfi
- Fáar tegundir (eyja, stutt frá ísöld *)
- Margar fleiri tegundir gætu þrífist hér
- Einstakt þróunarumhverfi. Tegundir í fleiri vistum, en þar sem tegundir eru fleiri
- Viðkvæmt vistkerfi

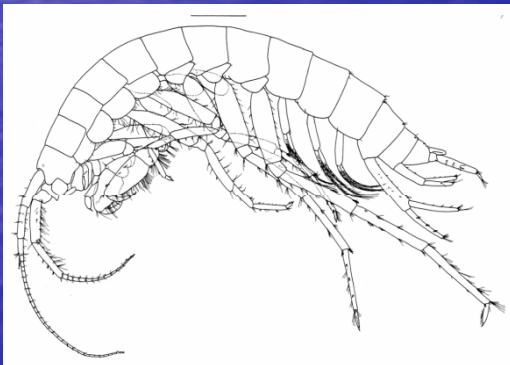
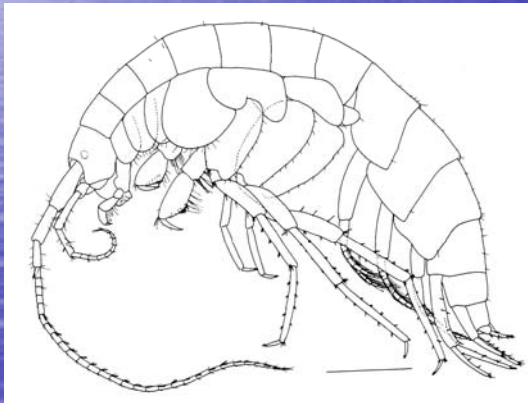

Blindir hellisbúar í lindarvatni

Fornsöguleg dýr

- Tegundir hér sem lifðu ísöldina af í lindum undir jökli. Fundust fyrst 1998.

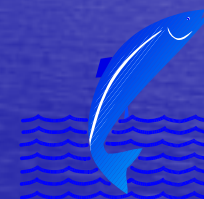
Vatnasvið

- Vatnasvið er grunneiningin
- Allt sem gerist á vatnasviðinu hefur áhrif á vatnið og það sem í því lifir-*mengun og rask*
- Viðkvæm vatnakerfi og viðkvæm vistkerfi
- Fámenn þjóð í stóru landi. *Vötn undir álagi*
- Gætum því vel að því sem við gerum
- Fræðsla og meðvitund eru bestu tækin til þess
- Vatnatilskipun Evrópu er tæki til að hjálpa okkur við að varðveita þessar auðlindir

Þakkir

- Árni Hjartarson og Þórólfur H. Hafstað
- Vinnufélagar á Veiðimálastofnun
- Gögn og myndir frá Veðurstofu Íslands
- Bjarni Kristófer Kristjánsson

Takk fyrir

